

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Unija enakosti: strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030

(COM(2021) 101 final)

(2021/C 374/09)

Poročevalec: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Zaprosilo	Komisija, 26. 3. 2021
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	21. 6. 2021
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	7. 7. 2021
Plenarno zasedanje št.	562
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	233/0/2

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja novo strategijo EU o pravicah invalidov, v kateri so upoštevani številni predlogi evropskega invalidskega gibanja in civilne družbe. Strategija odraža tudi več predlogov iz mnenja EESO iz leta 2019 ⁽¹⁾ in si prizadeva za izvajanje Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov na ravni EU ter je bistven del Unije enakosti. Kljub temu je EESO zaskrbljen zaradi razvodenitve zavezujočih ukrepov in zavezujoče zakonodaje v zvezi z izvajanjem strategije, čeprav priznava, da je nova strategija bistveno ambicioznejša od strategije za obdobje 2010–2020.

1.2 Zavezanost vzpostaviti platforme za invalidnost veliko obeta, a lahko tudi zelo razočara, če ne bo dobro izvedena. Potrebna je preglednost v zvezi s člani, dnevnimi redi sej (z možnostjo prispevanja k točkam dnevnega reda) in rezultati. Platforma mora tudi zagotoviti, da bodo invalidske organizacije v njej tesno sodelovale, pri čemer ima EESO po našem mnenju pomembno vlogo, zato mora biti vključen.

1.3 Okrepiti bi bilo treba povezavo med strategijo o pravicah invalidov in obsežnimi prihodnjimi naložbami v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. Zagotoviti in okrepiti bi bilo treba tudi povezavo z izvajanjem in spremljanjem akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic, posebno njegovega načela št. 17. EESO želi, da bi Evropska komisija določila jasnejši in odločnejši program o tem, kako spodbujati uporabo nacionalnega mehanizma za okrevanje in odpornost, s katerim bi invalidom pomagali pri okrevanju po pandemiji. Evropska komisija mora obravnavati tiste države članice, ki niso jasno predstavile svojih načrtov ali ki ne upoštevajo smernic Komisije za zagotavljanje tehtnega posvetovanja s civilno družbo. Poleg tega mora odločno nasprotovati načrtom, ki vsebujejo predloge za naložbe, ki bi bile v nasprotju s Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov, na primer naložbe v ustanove institucionalne oskrbe.

1.4 EESO pozdravlja predlog za evropsko središče virov AccessibleEU, čeprav na tej stopnji še ne pomeni izpolnitve poziva Odbora, naj se ustanovi odbor EU za dostopnost. Komisija mora jasno in pregledno predstaviti, kako se bo agencija financirala in zaposlovala uslužbenke ter kako se bo zagotovila zastopanost invalidov, saj morajo biti zastopani tudi znotraj agencije kot zaposleni in strokovnjaki, ne le kot zunanji svetovalci.

1.5 EESO odločno podpira vodilno pobudo o evropski kartici ugodnosti za invalide in meni, da lahko spodbudi velike spremembe. Vendar obžaluje, da še ni zaveze o tem, kako naj se zagotovi priznanje te kartice v vseh državah članicah. Odbor poudarja, da jo je treba uvesti z uredbo, ki bi določala, da je kartica neposredno veljavna in izvršljiva po vsej EU.

⁽¹⁾ UL C 97, 24.3.2020, str. 41.

1.6 EESO podpira načrt za priročnik o dobri volilni praksi, predviden v letu 2023, v katerem bo obravnavano sodelovanje državljanov invalidov v volilnem procesu. Podpira tudi načrtovano delo z državami članicami, evropsko mrežo za volilno sodelovanje in Evropskim parlamentom, da bi se zagotovile politične pravice invalidov enako kot drugim. Priporoča, da se doseganje tega rezultata pospeši, da bodo imele nacionalne in lokalne oblasti čas, da pred evropskimi volitvami leta 2024 vzpostavijo dostopnejše prakse.

1.7 Premalo je posebnih ukrepov, ki bi se nanašali na potrebe invalidnih žensk in deklet. EESO poziva, naj se to stanje čim bolj popravi in pri tem zagotovi, da bo razsežnost spola vključena v vse ukrepe, ki so že del strategije. To bi bilo treba posebno pazljivo obravnavati pri ukrepih za preprečevanje nasilja. Poudarek na ženskah bi bilo treba razširiti tudi na družinske člane, ki invalidnim sorodnikom zagotavljajo dolgotrajno in neformalno oskrbo, saj je še posebno verjetno, da vlogo oskrbovalcev prevzemajo ženske. EESO želi, da se po vmesnem pregledu v drugi polovici obdobja strategije predlaga posebna vodilna pobuda v zvezi z invalidkami.

1.8 Ukrepi v zvezi z dostopom do sodnega varstva in invalidi kot žrtvami nasilja so izjemno pomembni. EESO meni, da morajo ti ukrepi, zlasti ukrepi v zvezi usposabljanjem strokovnjakov v pravosodnem sistemu in uslužbencev organov kazenskega pregona, vključevati tudi smernice o tem, kako zagotavljati, da se invalidom ne bi onemogočal dostop do sodnega varstva zaradi poslovne nesposobnosti ali da ne bi pri uveljavljanju njihovih pravic prihajalo do zamud zaradi težav z dostopnostjo, nezadostne podpore pri odločanju ali nezadostne pomoči pri sporazumevanju, kot je tolmačenje v znakovnem jeziku.

1.9 Komisija mora predlagane smernice za izboljšanje samostojnega življenja in vključevanja v skupnost obravnavati še posebno skrbno. Temeljiti morajo na zelo jasnih opredelitvah pojmov institucionalne oskrbe, storitev v skupnosti in samostojnega življenja, kot jih razumemo. EESO priporoča, naj Komisija svoje opredelitve zasnuje na opredelitvah, o katerih se je dogovorila in jih določila Evropska strokovna skupina za prehod z institucionalne oskrbe na oskrbo v skupnosti, in na opredelitvah Konvencije o pravicah invalidov v splošni opombi št. 5 k členu 19.

1.10 Predlagani sveženj za izboljšanje zaposlovanja in zaveza Komisije, da bo izboljšala zaposlovanje in vključevanje invalidov v institucijah EU, sta jasen odziv na pozive civilne družbe. Poudariti je treba, kako zelo pomembno se je osredotočiti na spodbujanje kakovostnega zaposlovanja invalidov v času pandemije COVID-19 ⁽²⁾, in v tem smislu bi lahko bila ta strategija drznejša. EESO močno priporoča, naj se začne delo v zvezi z določanjem kazalnikov za spremljanje izvajanja teh ukrepov in okrepijo prizadevanja, da bi se ti ukrepi uskladili z ukrepi za civilno zaščito ter zdravje in varnost pri delu. Kar zadeva zaposlovanje v državah članicah, bi bilo to mogoče deloma doseči s predlogom Komisije, naj se v novi pregled socialnih kazalnikov v okviru socialnega stebra vključijo kazalniki vrzeli v zaposlenosti invalidov in naj se v nekatere izmed drugih kazalnikov vključi razčlenitev glede na invalidnost. EESO poudarja, da cilj ni le višja stopnja zaposlenosti, temveč tudi kakovostna zaposlitev, ki invalidom omogoča, da z delom izboljšajo svoj socialni položaj. Zato predlaga, naj preglednica kazalnikov vključuje kazalnike o kakovosti zaposlovanja invalidov, kot na primer, ali imajo invalidi pogodbe za polni delovni čas in dolgoročne pogodbe ter ali so zaposleni na odprtem trgu dela. Komisija si bo morala močno prizadevati, da se za države članice opredelijo cilji, ki določajo, v kolikšnem obsegu je treba do leta 2030 zmanjšati vrzel v zaposlenosti invalidov. Želimo si ambicioznih ciljev, katerih namen bi bil čim prej odpraviti vrzel v zaposlenosti, s poudarkom na zaposlovanju na odprtem trgu dela.

1.11 V strategiji je predlagana vrsta ukrepov v zvezi z izobraževanjem. EESO poudarja, da bi se bilo treba pri ukrepu usposabljanja učiteljev na področju izobraževanja otrok s posebnimi potrebami osredotočiti tudi na usposabljanje učiteljev v rednem izobraževanju, da bi lahko v razredu zagotovili vključujoče učenje. Države članice je treba spodbujati k temu, da bodo učitelje za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami zaposlovali v vključujočih izobraževalnih okoljih, saj bodo tako invalidni otroci deležni specializirane podpore, ki jo morda potrebujejo, pri tem pa bodo vključeni v redne šole, ki jih obiskujejo neinvalidni učenci.

⁽²⁾ Invalidnost in vključevanje na trg dela: politični trendi in podpora.

1.12 Predlog za posodobitev zbirke orodij za „pristop k razvojnemu sodelovanju EU, ki temelji na pravicah in zajema vse človekove pravice“, je pozitiven korak. To bi bilo treba narediti ob sodelovanju nacionalnih in lokalnih invalidskih organizacij s sedeži v državah, v katerih se naložbe izvajajo.

1.13 Ukrep podpore državam članicam pri izvajanju Haaške konvencije iz leta 2000 bi bil v nasprotju s Konvencijo o pravicah invalidov pri vprašanih, kot sta prisilno zdravljenje in prisila. To je treba obravnavati v sodelovanju z invalidskimi organizacijami, preden Komisija sprejme nadaljnje ukrepe.

1.14 EESO pozdravlja zavezanost Komisije, da bo dajala zgled. Dosledno je treba uveljaviti predloge glede dostopnosti stavb Komisije in upoštevati časovni okvir izvajanja, določen v strategiji.

1.15 Eden ključnih predlogov je predlagana strategija za zbiranje podatkov. EESO poudarja, da je treba zagotoviti bolj sistematično zbiranje razčlenjenih podatkov, če je le mogoče z uporabo kratkega sklopa vprašanj washingtonske skupine.

1.16 Okvir za spremljanje ciljev in ukrepov strategije bo predvidoma pripravljen do leta 2021. EESO in zlasti njegova skupina za invalide sta pripravljena pomagati Komisiji pri njegovi pripravi, in sicer poleg invalidskih organizacij, ki bi morale biti celovito in pomembno vključene med celotnim procesom.

1.17 V strategiji je navedeno, da bi morali invalidi polno sodelovati na konferenci o prihodnosti Evrope. EESO želi, da bi Evropska komisija to zavezo izpolnila tako, da bi invalide in njihove predstavniške organizacije vključila na vsa področja konference, ne le tista, ki so posebej povezana z invalidnostjo.

1.18 EESO poziva Evropsko komisijo, naj se začne pripravljati na izbor kandidata EU za Odbor OZN za pravice invalidov, in priporoča, da izbere evropsko invalidko.

1.19 Tudi Svet EU ima pri izvajanju strategije pomembno vlogo. EESO poziva Svet, naj se pridruži platformi za invalidnost in hitro imenuje koordinatorja za invalidnost, kot je predvideno v strategiji. Koordinator za invalidnost v Svetu bi moral delovati kot kontaktna točka za Konvencijo o pravicah invalidov, kot je bilo Evropski uniji predlagano v sklepnih ugotovitvah pregleda Konvencije o pravicah invalidov iz leta 2015.

1.20 EESO tudi poziva invalidsko gibanje, naj si proaktivno prizadeva, da bi se izpolnile obljube prav vseh ukrepov iz strategije, in pokaže solidarnost pri zagotavljanju, da bodo ukrepi koristili tudi invalidnim priseljencem in beguncem. Začetek izvajanja strategije o pravicah invalidov je le izhodišče. Resničnih sprememb za invalide namreč ne bo prinesla strategija, temveč moč vseh njenih sestavnih delov v prihodnjem desetletju. Socialni partnerji in organizacije civilne družbe bi morali izvajanje nove strategije v celoti podpreti.

2. Splošna priporočila

2.1 EESO z zadovoljstvom ugotavlja, da je sprejeta strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030 v primerjavi s prejšnjo strategijo jasen korak naprej. Poleg tega odločno pozdravlja postopek posvetovanja Komisije in dejstvo, da so bili številni predlogi, ki jih je navedel v svojem predlogu ⁽³⁾, vključeni v končno strategijo. Torej je očitno, da Odbor lahko vpliva na rezultate novih politik in pobud EU.

2.2 EESO izraža zadovoljstvo, da se je Komisija zavezala pripraviti sedem vodilnih predlogov z jasnimi cilji in roki za njihovo uresničevanje. Zaradi takšne ravni preglednosti bo močno olajšano delo EESO, civilne družbe in socialnih partnerjev pri pripravi njihovega prispevka za te ukrepe.

2.3 EESO meni, da je med vodilnimi predlogi posebno obetaven predlog o središču virov AccessibleEU. Njegova uspešnost bo deloma odvisna od virov, ki jih bo zanj prispevala Komisija, strokovnega znanja zaposlenih, ki ga bodo vodili, in njegove sposobnosti, da poveže strokovnjake, ki lahko resnično dragoceno znanje posredujejo državam članicam.

⁽³⁾ UL C 97, 24.3.2020, str. 41.

2.4 EESO pozdravlja predlog za vseevropsko kartico ugodnosti za invalide. Ali se bo življenje invalidov zaradi te kartice izboljšalo, bo odvisno od tega, katere pravice bodo z njeno uvedbo zagotovljene, in od tega, ali bodo sprejeti ukrepi, ki bodo zagotavljali njeno veljavnost v vseh državah članicah.

2.5 Ena od prednosti strategije je njen način vplivanja na notranje delovanje Komisije ter njene povezave z drugimi institucijami EU. EESO zlasti pozdravlja zavezanost letni izmenjavi mnenj med Komisijo in EESO. Meni tudi, da bi moral poleg invalidskih organizacij tudi EESO imeti mesto v novi platformi za invalidnost.

2.6 Z nekaterih vidikov se strategija zdi zadržan korak naprej. Strategija prevzema številne predloge iz mnenja EESO ⁽⁴⁾, ne vsebuje pa nobene zavezanosti novi zakonodaji. Med petimi ukrepi v zvezi z zavezujočo zakonodajo so štiri pregledi obstoječe zakonodaje, ki se že izvajajo, eden pa je predlog za preučitev možnosti zakonodaje „po potrebi“. Nova strategija podpira mehanizme, kot so smernice in nabori orodij, s katerimi se sicer lahko izboljšajo prakse v državah članicah, vendar pomenijo veliko večje tveganje neskladnosti in ne zagotavljajo pravnih sredstev za uvedbo postopka zoper države članice pred Sodiščem EU.

2.7 Komisija je v strategiji obljubila, da bo nekatera vprašanja obravnavala v drugih strategijah in akcijskih načrtih EU, na primer strategiji EU za digitalno upravo in akcijskem načrtu za socialno gospodarstvo. Vendar ni vedno podrobno pojasnjeno, kako bodo v teh strategijah obravnavana vprašanja o invalidnosti. Zagotoviti bi bilo treba več podrobnosti, kako točno namerava Komisija to storiti.

2.8 EESO ima pomisleke v zvezi z ukrepom podpore državam članicam pri izvajanju Haaške konvencije iz leta 2000, ki bi bil v nasprotju s Konvencijo o pravicah invalidov pri vprašanih, kot sta prisilno zdravljenje in prisila pri zdravstvenih posegih. To je treba obravnavati v sodelovanju z invalidskimi organizacijami, preden Komisija sprejme nadaljnje ukrepe.

2.9 EESO meni, da bi lahko strategija dosegla resnične spremembe, vendar je to povsem odvisno od tega, kako dobro se bo izvajala in kako ambiciozni bodo posamezni ukrepi. Če se Evropska komisija in države članice ne bodo odločno zavzemale za ukrepe, ki bi spremenili sedanje razmere, strategija ne bo izpolnila pričakovanj več kot 100 milijonov invalidov v EU.

2.10 EESO poziva invalidsko gibanje, naj se proaktivno zavzema za izpolnitev obljub iz strategije. Resničnih sprememb za invalide namreč ne bo prinesla strategija, temveč moč vseh njenih sestavnih delov v prihodnjem desetletju.

3. Dostopnost in uživanje pravic EU

3.1 Drugo in tretje poglavje strategije zajemata ukrepe, povezane z dostopnostjo in uživanjem pravic EU. Med glavnimi ukrepi so naslednji:

3.1.1 vodilna pobuda za vzpostavitev središča virov, imenovanega AccessibleEU. To središče bo združevalo nacionalne organe, pristojne za izvajanje in izvrševanje pravil o dostopnosti, ter strokovnjake in zaposlene z vseh področij dostopnosti, da bi si izmenjevali primere dobre prakse ter razvili orodja in standarde za pospeševanje izvajanja prava EU. V tej pobudi se odraža poziv EESO v zvezi z evropskim odborom za dostopnost. Komisija mora pojasniti, kako se bo središče financiralo in zaposlovalo osebje ter kako se bo povezovalo s strokovnjaki za dostopnost, osebami z izkušnjami na področju vprašanih dostopnosti in invalidskimi organizacijami;

3.1.2 uvedba evropske kartice ugodnosti za invalide do konca leta 2023, ki bi bila priznana v vseh državah članicah. EESO izraža zadovoljstvo, saj je to neposreden odziv na njegovo mnenje iz leta 2019 ⁽⁵⁾. Uspešnost te pobude bo odvisna od obsega pravic, ki jih bo kartica zagotavljala, in od tega, ali se bodo vse države članice odločile za njeno celovito uporabo. EESO poziva Komisijo, naj bo v zvezi s kartico ugodnosti za invalide ambiciozna, pri čemer naj upošteva, da bo to eden ključnih rezultatov strategije in merilo, na podlagi katerega bodo mnogi presojali njeno uspešnost;

⁽⁴⁾ UL C 97, 24.3.2020, str. 41.

⁽⁵⁾ UL C 97, 24.3.2020, str. 41, UL C 56, 16.2.2021, str. 36.

3.1.3 ocena uporabe direktive o spletni dostopnosti in presoja, ali bi bilo treba direktivo revidirati. Ta ocena je priložnost za analizo, ali ta zakonodaja ustreza svojemu namenu v čedalje bolj digitalnem javnem sektorju, zlasti po pandemiji COVID-19. EESO meni, da mora Komisija opustiti izvzetje iz področja uporabe direktive, ki se uporablja za nekatera spletna mesta (npr. šole, vrtce in jasli), saj so ta morebitna izvzetja morda negativno vplivala na invalide, ki lahko do teh javnih storitev dostopajo le prek digitalnih orodij. Meni tudi, da bi bila potrebna jasnejša razlaga o tem, kako se bo ukrepalo, če katera od držav članic ne bo izpolnjevala zahtev direktive;

3.1.4 pregled vrste obstoječih zakonodajnih aktov, in sicer zakonodajnega okvira v zvezi z energijsko učinkovitostjo stavb, vključno z njegovim vplivom na izboljšanje dostopnosti, ki je rezultat zahtev glede prenove, regulativnega okvira o pravicah potnikov, Uredbe (EU) št. 1315/2013 Evropskega parlamenta in Sveta⁽⁶⁾ o smernicah Unije za razvoj vseevropskega prometnega omrežja, da bi se okrepila dostopnost, in svežnja o mobilnosti v mestih. Čeprav je EESO razočaran, da Komisija ni pokazala večje ambicioznosti, tako da bi predlagala več ukrepov, ki bi temeljili na zavezujoči zakonodaji, je zadovoljen, ker se v strategiji odraža njegov poziv k ukrepanju v zvezi z dostopnostjo grajenega okolja in prometa. EESO poziva Komisijo, naj bo v predlogih sprememb ambiciozna in naj se zavzema za drzne ukrepe v zvezi z dostopnostjo;

3.1.5 sprejetje priročnika o dobri volilni praksi, v katerem bo obravnavano sodelovanje invalidov v volilnem procesu, ter sodelovanje z državami članicami, evropsko mrežo za volilno sodelovanje in Evropskim parlamentom, da bi se zagotovile politične pravice invalidov enako kot drugim, tudi pravica do kandidiranja na volitvah in prejemanja dostopnih informacij. Komisija bo potrebe invalidov obravnavala tudi v zborniku o e-glasovanju in podprla vključujoče demokratično udejstvovanje. Pomembno bo tesno sodelovanje Komisije z Evropskim parlamentom, da bi se zagotovila dostopnost naslednjih volitev EU, s čimer bi EU postavila zgled.

4. Dostojno življenje in enakopravna udeležba

4.1 Četrto in peto poglavje strategije zajemata ukrepe v zvezi s kakovostjo življenja in enakopravnostjo. Med glavnimi ukrepi so naslednji:

4.1.1 vodilna pobuda o smernicah za samostojno življenje, da bi države članice izboljšale samostojno življenje in vključevanje v skupnost. EESO meni, da bi lahko bila ta pobuda ključna. Njena moč bo odvisna od jasne in dosledne opredelitve, kaj je institucionalna oskrba, zakaj se ji je treba izogibati ter kaj pomeni vlaganje v storitve v skupnosti in samostojno življenje. Smernice je treba oblikovati v sodelovanju z invalidi in organizacijami, ki jih zastopajo;

4.1.2 okvir za izboljšanje zagotavljanja socialnih storitev za invalide in povečanje privlačnosti delovnih mest na tem področju. EESO meni, da se mora ta okvir ne le osredotočiti na to, kako povečati privlačnost sektorja socialnih storitev z vidika plač in delovnih pogojev, temveč tudi zagotoviti, da bodo ponudniki storitev deležni ustreznega usposabljanja o tem, kako nuditi podporo, ki bo sledila željam uporabnikov storitev ter katere pristop bo osredotočen na posameznika in temeljil na človekovih pravicah;

4.1.3 nov sveženj o zaposlovanju invalidov na trgu dela. V okviru tega svežnja bo Komisija še naprej zagotavljala, da bodo države članice dosledno uveljavljale pravice, zajete v direktivi o enakosti pri zaposlovanju, o uporabi direktive pa bo poročala v letu 2021. Komisija bo tudi nadzirala razvoj akcijskega načrta za socialno gospodarstvo v letu 2021, vključno z možnostmi, povezanimi z invalidi, s poudarkom na vključevanju na odprti trg dela. Invalidi se pri dostopu do dela srečujejo s številnimi ovirami. EESO meni, da bi morala Komisija jasno opredeliti, katere so te ovire in katere od njih je treba nujno obravnavati, pa tudi, kako se je stanje zaradi COVID-19 poslabšalo. Priporoča, da se pred oblikovanjem svežnja opravi raziskava ali anketa, v kateri bi invalidi in invalidske organizacije navedli, kaj je po njihovem mnenju treba narediti. Poleg tega meni, da bi se bilo treba v svežnju ukrepov za zaposlovanje osredotočiti na zmožnost dostopanja do kakovostne zaposlitve na odprtem trgu dela, tudi v socialnem gospodarstvu in zaposlitvenih modelih D-WISE, pri čemer naj se prepreči nadaljnje izključevanje invalidov, zlasti pa naj se vključijo invalidke in mladi invalidi, ki iščejo zaposlitev. Cilj ne bi smelo biti le izboljšanje stopnje zaposlenosti, temveč tudi omogočanje invalidom, da s plačanim delom izboljšajo svoj socialni status in ekonomski položaj;

⁽⁶⁾ Uredba (EU) št. 1315/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o smernicah Unije za razvoj vseevropskega prometnega omrežja in razveljavitvi Sklepa št. 661/2010/EU (UL L 348, 20.12.2013, str. 1).

4.1.4 študija v letu 2022 o socialni zaščiti in storitvah za invalide, ki ji bodo predvidoma sledile smernice za podporo državam članicam pri nadaljnji reformi socialne zaščite s poudarkom na invalidih in okvirih za ocenjevanje invalidnosti. Študija bi se morala osredotočiti na socialne storitve kot podlago za zagotavljanje dostojnega življenja za invalide ter vlogo družin in oskrbovalcev. V smernicah bi moralo biti zato poudarjeno, da morajo storitve izpolnjevati potrebe posameznih invalidov in biti organizirane v skupnosti, ne pa v izoliranem okolju, ter da se mora zagotoviti ustrezen invalidski dodatek. Ključno je, da se v smernicah o reformah socialne zaščite obravnavajo višji življenjski stroški za invalide in da se države članice pozove k večji prožnosti v zvezi s tem, da bi lahko ljudje invalidski dodatek obdržali ne glede na lastni dohodek ali dohodek zakonca oziroma partnerja. Invalidi bi morali imeti možnost, da se zaposlijo ali živijo s partnerjem oziroma se z njim poročijo brez negativnih finančnih posledic;

4.1.5 strategija za usposabljanje delavcev v pravosodju, pri čemer bo poudarek na zakonodaji EU o invalidnosti, vključno s Konvencijo o pravicah invalidov. To bo vključevalo študijo o postopkovnih zaščitnih ukrepih za ranljive odrasle v kazenskih postopkih in oceno potrebe po zakonodajnih predlogih za okrepitev podpore in zaščite ranljivih odraslih v skladu s strategijo o pravicah žrtev. Komisija bo državam članicam tudi zagotovila smernice o dostopu do sodnega varstva za invalide v EU. Države članice bo podpirala pri spodbujanju udeležbe invalidov kot strokovnjakov v pravosodnem sistemu. EESO pozdravlja te predloge, v katerih se odražajo priporočila, ki jih je navedel v mnenju ⁽⁷⁾. Z zadovoljstvom tudi ugotavlja, da bo Komisija pozvala Agencijo za temeljne pravice, naj preuči položaj invalidov, ki živijo v institucijah, kar zadeva nasilje, zlorabo in mučenje. Ti ukrepi bi morali vključevati tudi smernice o tem, kako zagotoviti, da se invalidom ne bi onemogočil dostop do sodnega varstva ali da v zvezi s tem ne bi prihajalo do zamud zaradi težav z dostopnostjo, poslovne nesposobnosti, nezadostne podpore pri odločanju ali nezadostne pomoči pri sporazumevanju, kot je tolmačenje v znakovnem jeziku. Primerne dobre prakse pri podpori pri odločanju bi bilo treba zbirati v skladu s členoma 12 in 13 Konvencije o pravicah invalidov. Koristno bi bilo tudi preučiti, kako so države članice uresničile Priporočila Komisije z dne 27. novembra 2013 o procesnih jamstvih za ranljive osebe, ki so osumljene ali obdolžene v kazenskem postopku ⁽⁸⁾;

4.1.6 več ukrepov na področju izobraževanja. Ti vključujejo podporo državam članicam pri zagotavljanju podpornih tehnologij ter dostopnega digitalnega okolja in vsebin v okviru Akcijskega načrta za digitalno izobraževanje 2021–2027. Komisija predlaga tudi zbirko orodij za vključevanje v predšolsko vzgojo in varstvo, s posebnim poglavjem o invalidnih otrocih. Poleg tega bo Komisija države članice podpirala pri nadaljnjem razvoju njihovih sistemov izobraževanja učiteljev, da bi se obravnavali pomanjkanje učiteljev na področju izobraževanja otrok s posebnimi potrebami ter kompetence vseh pedagoških delavcev za obvladovanje različnosti in vključujočega izobraževanja. EESO z veseljem ugotavlja, da Komisija priznava vlogo, ki jo lahko ima EU pri spodbujanju vključujočega izobraževanja, zlasti e-učenja, saj so se invalidni učenci med pandemijo COVID-19 srečevali s številnimi težavami na področju dostopnosti. Vendar želi tudi poudariti, da bi se bilo treba pri ukrepu usposabljanja učiteljev na področju izobraževanja otrok s posebnimi potrebami osredotočiti tudi na usposabljanje učiteljev v rednem izobraževanju, da bi lahko v razredu zagotovili vključujoče učenje. Komisija bi morala podpirati vključujoče redno izobraževanje in spodbujati države članice, naj učitelje za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami zaposlujejo v vključujočih izobraževalnih okoljih. Vlagati je treba tudi v zagotavljanje poklicnega svetovanja invalidom v izobraževalnih sistemih in ga izboljševati;

4.1.7 na področjih vključujočih umetnosti in kulture, športa, prostočasnih in sprostitvenih aktivnosti skupaj s turizmom bo strategija okrepila udeležbo, pri čemer bo delovala na več področjih hkrati, in sicer s sodelovanjem s splošnimi in invalidskimi športnimi organizacijami, spodbujanjem umetniškega ustvarjanja pri invalidih in uporabo sredstev EU za nadaljnje povečevanje dostopnosti lokacij kulturne dediščine in umetnosti invalidom.

4.1.8 EESO obžaluje, da strategija ni dovolj ambiciozna v zvezi s sprejetjem horizontalne direktive o nediskriminaciji, ki je že desetletje blokirana v Svetu. Ni pravih načrtov za odpravo te blokade niti za predlaganje alternativ, če Svet ne bi sklenil dogovora.

4.1.9 EESO tudi želi, da bi bilo več pozornosti namenjene vprašanjem v zvezi z zdravjem. Strategija se osredotoča na načrt za boj proti raku, kar pozdravljamo, zelo nejasna pa je v zvezi z duševnim zdravjem, dostopnostjo informacij glede zdravja in zagotavljanjem zdravstvenega varstva za invalide, ki še živijo v institucijah.

⁽⁷⁾ UL C 97, 24.3.2020, str. 41.

⁽⁸⁾ UL C 378, 24.12.2013, str. 8.

5. Spodbujanje pravic invalidov na svetovni ravni

5.1 Šesto poglavje strategije zajema ukrepe v zvezi s spodbujanjem pravic invalidov na svetovni ravni. Med glavnimi ukrepi so naslednji:

5.1.1 krepitev zbiranja podatkov o invalidih na področju humanitarne pomoči, ki jo financira EU, na primer s spodbujanjem uporabe kratkega sklopa vprašanj washingtonske skupine. To je odličen predlog, ki odraža predhodne pozive EESO. Odbor si želi, da bi se zbiranje razčlenjenih podatkov izboljšalo na vseh področjih, zlasti v zvezi z ljudmi, ki živijo v institucijah. EU bi tudi morala podpirati izvajanje Konvencije o pravicah invalidov in spodbujati ratifikacijo na svetovni ravni;

5.1.2 posodobitev zbirke orodij za „pristop k razvojnemu sodelovanju EU, ki temelji na pravicah in zajema vse človekove pravice“ v letu 2021. To je treba narediti ne samo v sodelovanju z invalidskimi organizacijami v EU, temveč tudi z nacionalnimi in lokalnimi invalidskimi organizacijami s sedeži v državah, v katerih se naložbe izvajajo;

5.1.3 zagotavljanje sistematične uporabe invalidnostnega označevalca Odbora za razvojno pomoč (DAC) OECD za spremljanje naložb, ki vključujejo vidik invalidnosti, za ciljno usmerjeno spremljanje financiranja EU. EESO izraža zadovoljstvo, da je bil upoštevan ta predlog, ki ga je izrazil v mnenju SOC/616⁽⁹⁾.

6. Uresničevanje strategije in Komisija kot vzor

6.1 Sedmo in osmo poglavje strategije zajemata ukrepe v zvezi z izvajanjem strategije in v zvezi s tem, kako bo Komisija spremenila svojo strukturo in način delovanja, da bi to dosegla. Med glavnimi ukrepi so naslednji:

6.1.1 letna izmenjava mnenj z EESO. EESO izraža zadovoljstvo, da bo njegova vključenost v izvajanje strategije formalizirana, in se veseli stalnega in strukturiranega sodelovanja. Z veseljem ugotavlja, da bo Komisija organizirala tudi redna srečanja na visoki ravni med Evropskim parlamentom, Svetom, Komisijo in ESZD, ki bodo vključevala invalidske organizacije;

6.1.2 vzpostavitev platforme za invalidnost, ki bo nadomestila skupino na visoki ravni za področje invalidnosti. Platforma bo podpirala izvajanje te strategije in nacionalnih strategij na področju invalidnosti. Združevala bo nacionalne kontaktne točke za Konvencijo o pravicah invalidov, invalidske organizacije in Komisijo. Uporabljala se bo kot forum za razpravo o ocenah Združenih narodov o izvajanju Konvencije o pravicah invalidov v državah članicah. EESO veliko pričakuje od te nove strukture, ki obeta, da bo bolj odprta in pregledna kot skupina na visoki ravni;

6.1.3 prenovljena strategija človeških virov za spodbujanje zaposlovanja in poklicnih možnosti uslužbencev invalidov, skupaj z uradom za raznolikost in vključenost, ki bo nadzoroval oblikovanje in izvajanje ukrepov za spodbujanje raznolikosti in vključevanja znotraj Komisije. EESO meni, da je to eden izmed najobetavnejših ukrepov v strategiji, in upa, da bo ukrep zagotovil resnično rast zaposlovanja invalidov v institucijah EU. Z veseljem tudi ugotavlja, da bo Komisija posodobila ciljno usmerjeno strategijo komuniciranja in ozaveščanja v okviru Evropskega urada za izbor osebja ter okrepila poročanje vodstva vseh služb Komisije o raznolikosti in razumnih prilagoditvah za uslužbence invalide;

6.1.4 izboljšanje dostopnosti vseh avdiovizualnih komunikacij in storitev grafičnega oblikovanja Komisije do leta 2023. EESO pozdravlja ta ukrep in poziva Komisijo, naj sodeluje s strokovnjaki za dostopnost, da bi zagotovila najvišjo možno raven dostopnosti;

6.1.5 zagotavljanje dostopnosti vseh stavb Komisije, ki se uporabljajo na novo. Komisija bo tudi zagotovila, da bodo dostopni prostori, v katerih organizira dogodke, in da bodo do leta 2030 vse stavbe Komisije izpolnjevale evropske standarde dostopnosti. EESO poziva Komisijo, naj to izpolni;

6.1.6 razvoj strategije za zbiranje podatkov, ki bo usmerjala države članice ter zagotovila analizo obstoječih virov podatkov in kazalnikov, vključno z upravnimi podatki. EESO poudarja, da je treba zbrati razčlenjene podatke, če je le mogoče z uporabo kratkega sklopa vprašanj washingtonske skupine, kot je že omenjeno v strategiji;

⁽⁹⁾ UL C 97, 24.3.2020, str. 41.

6.1.7 objava okvira za spremljanje ciljev in ukrepov te strategije, ki ji bosta sledila razvoj novih kazalnikov invalidnosti in v letu 2024 priprava poročila o tej strategiji, v katerem bo ocenjen napredek pri njenem izvajanju, po potrebi pa bodo posodobljeni tudi njeni cilji in ukrepi. EESO, zlasti njegova tematska študijska skupina za pravice invalidov, je pripravljen skupaj z invalidskimi organizacijami pomagati Komisiji pri pripravi tega okvira. Izraža zadovoljstvo, da je bil določen datum za objavo poročila o izvajanju, ki bo Komisiji omogočil, da bo pomanjkljivosti odpravila v obdobju trajanja strategije.

V Bruslju, 7. julija 2021

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG
